

Etika Publikoko Batzordea

13/2015 gaia

(...) JAUNAK, INSTRUKZIO-EPAITEGIAN TRAMITATZEN ARI DIREN (...) AURRETIAZKO EGINBIDEETAN INPUTATU GISA ENTZUNA IZATEKO JASO DUEN ZITAZIOAREN GAINEAN EGIN DUEN KONTSULTARI BURUZKO ERABAKIA.

1.- 2015eko azaroaren 10ean, Etika Publikorako Batzordearen (EPB) Idazkaritzara posta elektronikoz igorritako mezu batean, (...) jaunak, Eusko Jaurlaritzako (...), irizpena eskatu zion organo honi Instrukzio-Epaitegian tramitatzen ari diren aurretiazko eginbideetan inputatu gisa entzuna izateko jaso duen zitazioaren gainean.

2.- Jasotako mezua oso laburra zen, eta "(...) izeneko kasuan inputatu gisa entzuna izateko" Epaitegiko zitazioa jaso zuela jakinarazten zion EPB honi. Gogoratu egiten zuen, halaber, prozeduraren xede den gaia "kontsultara eraman zela Etika Publikorako Batzordera, epaitegian salaketa jarri zenean", eta –jarraitzen du– kontsultari buruzko irizpena "aurtengo (...)" hartutako erabaki bidez eman zela.

3.- Erantsi egiten du, halaber, "berria ezagutu bezain pronto", kargua "uzteko" erabakia hartu zuela, "harik eta gaia epaitegietan argitu arte" ("*hasta que no [sic] se resolviera esta cuestión en los juzgados*", jatorrizko gaztelaniazkoaren arabera). Nolanahi ere, ohartarazten du, "Jaurlaritzari lotuta jarraitzen duela (...) gisa".

4.- Gertatutakoaren aurrekariak sakonago aztertuta jakin izan denez, interesduna zuzendari izendatu zuten; behar bezala eta epe barruan atxiki zitzaion Eusko Jaurlaritzak 2013ko maiatzaren 28an onartutako Etika eta Jokabide Kodeari [EJK aurrerantzean], eta *Kargu Publikoen Jokabide Kodea eta haien Interes Gatazkak arautzen dituen Legearen* [JKIGL aurrerantzean] 4.1 artikulua arabera sortutako Kargu Publikoen Katalogoan sartu zen: bai azaroaren 18ko 2016/2014 Dekretu bidez onartutako hasierako katalogoan, bai eta martxoaren 31ko 39/2015 Dekretuan eranskin gisa agertzen den gaur egungo katalogoan ere.

5.- Bere idatzian adierazten duen moduan, kontsulta-egileak berak aurkeztu zion EPB honi Eusko Jaurlaritzaren (...) hainbat alderdiri buruzko gaia, eta 8/2014 Erabakiaren bidez ebatzi zen.

6.- Bestalde, (...)ko (...) Dekretu bidez utzi zion zuzendari izateari; (...)ko (...) zenbakiko Instrukzio Epaitegiak aurretiazko eginbideetan inputatu gisa entzuna izateko zitazioa helarazten zion jakinarazpen judiziala jaso eta bost egunen buruan, hain zuzen.

7.- Aipatutako epaitegi horren autoaren arabera –aztergai den kasua hobeto ebazteko, kontsulta-egileak berak EPB honen eskura jarri du autoa–, zitazio judiziala ekarri duten aurretiazko eginbideak (...) delituak ustez egiteagatik (...) aurkeztutako kereilaren ondorio dira.

Era berean, autoa irakurrita jakin izan denez, kereilaren xede diren gertaeretatik erator daitekeen erantzukizun zibila bermatzeko eskatu dio kereila-jartzaileak kereilapekoari, organo judizialak beharrezkotzat jotzen duen fidantza ezarrita, eskatu ere. Alabaina, epaileak ez du eskari hori onartu, eta honako argumentu hauek erabili ditu:

“oraindik ikerketa-eginbiderik egin ez denez gero, eta kereilatik harago edo kereilan kontatzen diren egitateetatik harago joanda, bistan da oraindik ez dagoela arrazoizko kriminalitate-zantzurik kereilapekoaren jardunean; gainera, oraingoz ez dago daturik edo zantzurik pentsaraz dezakeenik prozeduraren tramitazioan zehar kereilapekoak kondena-epai posible baten efektibitatea oztopatu dezakeen ekintzak egiteko arriskua edo probabilitatea dagoela; alegia, deklaratu daitezkeen erantzukizun zibil edo diruzkoak betetzea eragotz dezaketen ekintzak.”

8.- Hori horrela, hauxe da EPB honek, EJKren 16.4 atalaren bigarren idatzi-zatiak adierazten dituen tresna telematikoak baliatuta, aho batez hartu duen

ERABAKIA:

I.- Aurrekariak

1.- Eusko Jaurlaritzaren Kontseiluak 2013ko maiatzaren 28an onartutako Etika eta Jokabide Kodea politikaren etika-zentzua berreskuratzeko asmoz sortu zen, bai eta herritarrek erakundeengan duten konfiantza berreskuratzeko neurri gisa ere.

Horretarako, Etika eta Jokabide Kodearen asmoa da identifikatzea zer jokabide eta portaera eska dakizkiekeen Eusko Jaurlaritzako goi mailako zuzendaritza betearazleko kide diren kargu publikoei eta parekatuei, haien jarduera publikoak eta pribatuak guztiz bat etor daitezen dokumentu horretan aurrez zehaztutako balio, oinarri eta jokabide-estandarrekin. Horren guztiaren helburua da osotasuna eta eredugarritasuna sustatzea, Jaurlaritzaren irudi instituzionala gordez, haren eraginkortasuna sendotuz eta herritarren erakundeenganako konfiantza gutxitu ez dadin ahalegina eginez.

2.- Etika eta Jokabide Kodeak oinarritzko bost balio ditu ardatz: integritatea, bikaintasuna, politika eta kudeaketa bat etorraztea, lidergoa eta berrikuntza. Gainera, funtsezko sei printzipio ditu: inpartzialtasuna eta objektibotasuna; kudeaketari lotutako erantzukizuna; gardentasuna eta gobernatze irekia; onestasuna eta desinteres subjektiboa; errespetua, eta eredugarritasuna.

Balio eta printzipio horiek ardatz direla, Kodeak hainbat jokabide, jarrera eta portaera jasotzen ditu. Hain zuzen, EPB honek haiek erreferentziatzat hartuta jardun behar du, beren borondatez Kodearekin bat egiten duten kargu publikoek eta parekatuek zein bere xedapenak

eraginkortasunez betetzeko interesa duten gainerako pertsonak helarazitako gai eta zalantza etikoei erantzuteko.

3.- Horretarako, Kodearen 16.3. atalaren lehenengo idatzi-zatiaren ezarritakoaren arabera, EPB bera da organo eskuduna «Etika eta Jokabide Kodean jasotako balio, printzipio zein jokabideen balizko ez-betetzei buruzko keak edo salaketak jasotzeko, halakorik balego, eta dagozkien izapideak bideratzeko».

II.- EPB-K AZTERTZEKO AURKEZTUTAKO GAIA

1.- Hizpide dugun kasua aurten ebatzi ditugun 5/2015, 6/2015 eta 9/2015 Erabakien esparruan kokatzen da. Akordio horietan guztietan, EAEko sektore publikoko hainbat kargu publikok aurkeztutako kontsultei erantzun diegu, EJKren 15.5 atalarekin lotutako kontsultak denak ere.

2.- Etika eta Jokabide Kodearen 15. atalak, zeinak “eredugarritasunari eta kanpoko beste adierazpen batzuei buruzko jokabideak eta portaerak” biltzen baititu, hau arautzen du bosgarren puntuan: “kargu publikoren bat edozein prozesu penaletan zein administrazio-zehapenetan inputatuz gero, karguari dagozkion egiteko publikoari lotutako gertaeren ondorioz, edota garrantzi publiko berezia duten ekintzen ondorioz, horren berri emango zaio Etika Publikorako Batzordeari, kasu bakoitzean egoki iritzitako gomendioak eman ditzan”.

3.- Koherentzia-arrazoiak tarteko erabaki honetako zati handi baten eredutzat hartzen diren lehenengo puntuko erabakietan azpimarratu dugunez, EJK-ko 5.5 atalean deskribatzen den balizko gertaeran nahasitako Euskal Autonomia Erkidegoko sektore publikoko kargu publikoek –prozesu penaletan zein administrazio-zehapenetan inputatuak izatea, karguari dagozkion egiteko publikoari lotutako gertaeren ondorioz, edota garrantzi publiko berezia duten ekintzen ondorioz–, “horren berri eman” behar diote EPB honi. Etika eta Jokabide Kodeak, ordea, ez du berariaz arautzen zer erantzun eman behar zaion kontsulta horri, eta esaten duen gauza bakarra da, horrelako egoera bat gertatzean, “kasu bakoitzean egoki iritzitako gomendioak” emango dituela EPBk. Ikusten den moduan, araua ez dago erabat osatua; izan ere, egitatezko ekintza bat zehazten du, baina ez du modu zorrotzean xedatzen zer ondorio izango duen ekintza hori egiteak. EPB honen egitekoa da, kontsulta jaso ondoren, arau horren edukia integratzea, “kasu bakoitzean” zer egin behar den erabakitzeko. Horrek esan nahi du EJK-k berariaz ematen diola eskumena Batzordeari “kasu bakoitzean” egokien irizten duen erabakia hartzeko, eta kode horren balioak eta printzipioak izango dira erabaki hori hartzean izango dituen lotura-erreferentzia orokor bakarrak.

4.- Aurreko puntuan adierazitakoari gaineratuta, EJKren 15.5 atalak arautzen du “prozedura izapidetzean” kargua kendu baldin bazitzaion kargudunari eta “egiaztatzen bada ez duela

erantzukizunik”, hau egingo dela kargua kendu zaionarekin: “berriro emango zaio [...] edota dagozkion bitartekoen bidez errehabilitatuko da”.

Pasarte horren lehenengo eta gainera irakurketa eginda bestelakorik irudi dezakeen arren, agindu horrek ez du baliogabetzen gorago zirriboratu dugun interpretazioa; aitzitik, berretsi egiten du hura. Puntu hau zehazterakoan, EJK idatzi zutenek erabili zuten esapideak –“kargua kendu baldin bazitzaion”– argi eta garbi uzten du goi-karguari kargua kautelaz kentzea, haien iritzian, aukera bat baino ez dela, hau da, EPBk eskura duen aukera-sortako beste aukera bat, eta ez, inondik ere, eskura duen aukera bakarra. Horregatik, hain justu, arautzen da, "egoera" jakin horretarako, derrigorrezkoa izango dela karguaz gabetua izan denaren errehabilitazio publikoa egitea, zigorrik edo zehapenik ez bazaio azkenean ezarri. Ez gainerako egoerarako. Horren guztiaren jakitun, ondorioztatu behar da Etika eta Jokabide Kodeak berariaz prozesu penal batean edo administrazio-zehapen batean inputatutako kargudunaren kautelazko kargugabetzea bakarrik aipatzen duen arren, “kasu bakoitzean egokiena” dela irizten duenean soilik proposatu behar duela EPBk neurri hori –eta ez besterik–.

5.- Gorago adierazi dugun 5/2015 Erabaki horretan argudio-oinarri zabal bat ezarri genuen egoera hauen inguruan –bereziki nabarmentzen dira 5. puntutik 12. punturako argudioak– eta hona ekarri behar da argudio-oinarri hori. Hori horrela, kontuan hartu beharrekoak dira zer hiru aukera zehaztu diren aurreko puntuetan, erabakitzeke, berariaz, prozedura penalen edo administrazio-zehapenen izapidetzearen zer unetan den bateraezina eredugarritasun-printzipioa kargu publiko bat betetzearekin edo kargu publikodunen izendatzearekin, baldin eta karguduna edo izangaia ikertua izaten ari baldin bada –lehen aukerak inputazioaren unea dela adierazten du, bigarrenak ahozko judizioa abiarazten den unea dela eta hirugarren aukerak, berriz, kondena-epaia edo inhabilitazio-zehapenaren ebazpena ematen den unea dela–, eta egokia dirudi, hasiera batean beti eta irizpide hori kasu jakin bakoitzera moldatzeko premia ekar dezaketen egoera puntualak alde batera utzita, bigarrenaren aukeraren alde egitea, hura baita hobekien eta proportzioa egokien zainduz bateratzen dituen eredugarritasun publikoaren eskakizunak eta herritarren eskubideei eta bermeei izan behar zaien begirunea. Eta hori guztia egin beharko litzateke, noski, argi eta garbi utzita ez litzatekeela aurreratutako kondena bat edo gerora etorriko den kondena baten aurrerapena izango kargu publikodun bat kautela-neurri moduan kargutik kentzea, baldin eta horrelakorik egin beharko balitz, auzitegi eskudunak ahozko judizioa abiatzea erabakitzen duen autoa eman duelako prozedura penal batean, eta bai prebentziozko neurri profilaktiko soila, eredugarritasunaren balioari indarra emateko erabakitakoa, eta, aldi baterako, pertsona horrek zerbitzuan diharduen erakundearen irudi ona zaintzeko hartutakoa; hori horrela, EJK-k 15 ataleko 5. puntuak arautzen duena kontuan hartuta, “prozedura izapidetzean egiaztatzen bada kargu publikoak ez duela erantzukizunik, berriro emango zaio kargua [...] edota dagozkion bitartekoen bidez errehabilitatuko da”

6.- Onartu berria da martxoaren 30eko 3/2015 Legea, Estatuko Administrazio Orokorreko goi-kargudunen jarduera arautzekoa, eta lege horrek kargu publiko bat eskuratu edo karguan irauteko aukera ematen die prozedura penal batean edo administrazio-zehapeneko izapidetze batean sartuta dauden pertsonen, harik eta kondena-epai irmo bat edo inhabilitazio-zehapeneko ebazpen bat ematen den arte, baina aukera hori ez da bateragarria Eusko Jaurlaritzak 2013ko maiatzaren 28an onartu zuen EJKrekin, alde horretatik estua eta zorrotza baita. Izan ere, kode hori eman da politikaren zentzu etikoa berrezarri eta herritarrek erakunde publikoengan eta haietan lan egiten duten kargu publikoengan izan behar duten konfiantza berreskuratzeko.

7.- Beste muturrera joz gero, gehiegikeria bat izan daiteke inputazioaren unean finkatzea eredugarritasun-printzipioa eta kargu publiko baterako izendatua izatea edo kargu batean jarraitzea bateraezin direneko momentua, eta horrek urratu dezake, neurri batean, legealdaketaren bidez babestu nahi den berme penalen eta prozesu-bermeen kultura. Arrisku hori are garbiago geratzen da urriaren 5eko 13/2015 Lege Organikoa onartua izan ondoren (BOE, 239 zenbakia, 2015eko urriaren 6koa). Lege horrek, Prozedura Kriminalaren Legea aldatzen du, prozesuko bermeak sendotzeko eta ikerketa teknologikorako neurriak arautzeko, hain zuzen, eta bere xedeetariko bat da honako hau: "legeak maiz eta terminologiaren alorrean zehatza izan gabe erabiltzen dituen esapide jakin batzuk kentzea, hala nola, "inputatua", hitz hori erabiltzen baita susmo hutsengatik ikertuak diren pertsonak izendatzeko, oraindik zantzu nahikorik izan gabe pertsona horri ikuspegi judizialek eta modu formalean egozteko zigorgarria den ekintzaren bat egin izana" (Zioen azalpeneko V. atala). Kargu publikoak, izaera horrekin, epaitegian inputatu gisa deklaratzera deituak izanez gero, sistematikoki kargutik kentzeko proposatzeko besteko garrantzia emateak inputazioari, talka egiten du gizarteak haren larritasunari buruz duen pertzepzioa jaisteko hartutako lege-erabakiarekin.

8.- Erabaki honetako 5. puntuan izaera orokorrez hautatutako aukerari dagokionez, ez diogu alferrekoa irizten kasu bakoitzaren inguruabar zehatzen arabera aztertu eta moldatu behar litzatekeela azpimarratzeari; izan ere, inputazio batek hemen zirriborro modura emandakoa baino epai etiko zorrotzagoa sorraraz dezake, baldin eta delitu oso larrien ondoriozkoa baldin bada edo alarma soziala eragiten duten baldintzatan gertatu baldin bada. Aitzitik, litekeena da ahozko judizioa abiarazteak ez eragitea EPB honen gaitzespenik, baldin eta bidezko lehia politikoarekin lotutako jarduerak sorrarazi badute hura, hau da, beraien izaerarengatik, gure eskumen-esparrutik kanpokoak diren jarduerak.

9.- 4/2015 eta 7/2015 kasuetan ez bezala –merkataritzako prozedura judiziala bata, eta Estatuko Herri Kontuen Epaitegiak bideratutako zorpekoen itzulketa prozedura bestea, hurrenez hurren–, dagokigun kasu honetan, bete egiten dira EJKren 15. ataleko 5. puntuak arautzen duen egitatezko gertakariarentzat zehaztuta dauden elementu guztiak, hots, kargu publikoek EPB honi egoeraren "berri ematekoak": kontsulta-egilea EJKri atxikitako kargu publikoa da eta inputatu gisa entzuna izateko zitazioa jaso du prozedura penal batean.

10.- Zuzendari-kargua utzi badu ere, horrek ez du aurreko paragrafoan adierazitakoa aldatzen. Izan ere, bere idatzian adierazten duen bezala, "Jaurlaritzari lotuta jarraitzen du (...) gisa", eta (...) ere, dagokigun kasu honetan bezala, EJKn finkatutako balio, printzipio eta jokabideen mende daude (JKIGLren 2.2 artikulua, eta EJKren 2.1.g) atala).

11.- Esanahirik izatekotan, aldaketa keinu positibo eta txalogarria litzateke higinearen eta irudi publikoaren ikuspuntutik, kontsulta-egileak –kautelaz eta beren aurka aurkeztutako kereila behin betiko ebatzi arte– uko egin baitio eginkizun betearazleak eta operatiboak biltzen dituen erantzukizun publikoa izateari –(...) burua izatea nabarmentzen da, agerikoa baita–, eta agintearen lerro hierarkikotik kanpo dagoen lanpostua betetzen du une honetan, non eginkizun aholku-emaileak baino ez dituen.

12.- Haatik, interesdunaren inputazioa eragin duen prozedura judizialaren barnean, urrun dago ahozko epaiketaren abiaraztea, eta kontuan izan behar da hori dela, hain justu, eredugarritasun-printzipioaren ondoriozko eskakizun etikoak betetzen hasteko erabaki honetako 5. puntuan ezarri dugun prozesuaren unea, hau da, une horretan komeni da kargu publikoek beraien kargua kautelaz uztea, lan egiten duten erakundearen irudia babesteko.

13.- Ez da erraza ikertutako gertakarien larritasuna aztertzea inputazioa gertatu den prozesu penalera eraman den auziaren muina alde aurretik epaitu gabe, eta, noski, ez da hori, inondik inora ere, gure egitekoa ez gure asmoa. Kontuan hartuta kereila ez duela fiskaltzak jarri, ez eta inolako agintaritze publikok ere, baizik eta kereilapekoa kide den erakundearekin ideologia eta programaren aldetik aurrez aurre dagoen alderdi politiko batek, gomendagarriena da erabaki honetako 5. puntuan ezarritako irizpide orokorra mantentzea, hots, eredugarritasun-printzipioaren ondoriozko eskakizun profilaktikoak ahozko judizioa irekitzen den unera lotzea.

14.- Bestalde, dagokigun kasu honetan ere, inputatu gisa entzuna izateko zitazioa ez da gertatu eredugarritasunaren betebeharrarekin bateraezina den gizarte-alarmako egoera batean.

Hori guztia aintzat hartuta, hauxe da EPBk aho batez hartutako

ERABAKIA:

1.- Interesdunak Justizia Administrazioari laguntzen jarraitu behar du, eta unean-unean bete behar ditu Instrukzio Epaitegiak igortzen dizkion zitazioak inputatu gisa ageri den aurretiazko eginbideen eremuan.

2.- Ikusita zergatik egin den inputazioa eta aintzat hartuta erabaki honetan aztertu diren alderdiak, betetzen ari den karguari euts diezaioke kontsultaren egileak, harik eta, halakorik gertatzen baldin bada, auzitegi edo epaile eskudunak ahozko judizioa abiaraztea erabakitzeko autoa ematen duen arte.

3.- EPB honek gomendatzen du, baldin prozedura horren barruan egiten ari diren jarduera judizialen amaieran ahozko judizioa abiaraztea erabakitzen bada, kargu publikoa kautelazko kargugabetzea, EJKren 15. ataleko 5. puntuan eta erabaki honen 5. puntuan adierazten den moduan.

Josu Iñaki Erkoreka Gervasio
Etika Publikorako Batzordeko burua

Vitoria-Gasteiz, 2015eko azaroaren 30a